

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 511)

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/636)

T.C.

Başbakanlık

15.11.1993

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG 101-632/06780

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 25/10/1993 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Tansu ÇİLLER

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Macaristan Cumhuriyeti ekonomik ve ticarî ilişkilerimizin geliştirilmesi arzulan bir devlettir. Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti arasındaki sermaye, teknoloji ve hizmet hareketlerinin, her iki Devletin de refahına büyük bir katkıda bulunduğu kuşkusuzdur. Bu amaçla, sözkonusu faktörlerin daha büyük bir hareketliliğe kavuşturulmasında, Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması önemli bir rol oynamaktadır.

Anlaşmanın, kapsamına aldığı hükümlerle çifte vergilendirmeyi ve vergi kaçakçılığını nasıl önlediği, muhtelif gelir unsurlarının hangi Devlette ne şekilde vergileneceğine ilişkin düzenlemenin nasıl yapıldığı ilişikte yer alan Anlaşmanın madde gerekçelerinde ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Bununla beraber, bu Anlaşmanın ana amaçları, gelirin iki Devlette çifte vergilendirilmesini önlemek; gelirin ikamet veya kaynak Devletten yalnızca birinde vergilendirilmesini sağlamak, eğer bu mümkün olmazsa vergilendirme yetkisini iki Devlet arasında paylaşmak; Âkit Devletlerden birinde yatırım yapan, teknoloji ve hizmet sunan diğer Devletin mukimi olan kişilerin, o Devletin mükelleflerine kıyasla daha ağır vergilendirilmesine engel olmak; böylece teşebbüslerin risk almadan önce ileride karşılımlarına çıkabilecek her türlü vergi ile ilgili mükellefiyeti

hesaplayabilmelerini sağlamaktır. Yukarıdaki prensiplerden hareketle akdedilen bu Anlaşmanın Macaristanlı yatırımcılar için Türkiye'yi, Türk yatırımcılar için ise Macaristan'ı da ha cazip hale getireceği tabiidir.

İki Devletin Hükümetleri adına 10 Mart 1993 tarihinde Budapeşte'de imzalanan bu Anlaşma, 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Kanun uyarınca, bir Kanun Tasarısı halinde Yüce Meclisin huzuruna getirilmiş bulunmaktadır.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması, 28 maddeden meydana gelmiştir. Ayrıca, Anlaşmanın bir cüz'ünü oluşturan 5 fıkralık bir "Protokol" Anlaşma maddelerinin sonuna eklenmiştir. Anlaşma maddeleriyle Protokol fıkralarının gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir.

Madde 1 — Kişilere İlişkin Kapsam :

1 inci madde hükmü gereğince, bu Anlaşma Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin mukimi olan kişilere uygulanacaktır.

Diğer bir ifade ile bu Anlaşma, milliyet farkı gözetilmeksizin, Âkit Devletler (Macaristan ve Türkiye)'den birinde veya her ikisinde mukim olan kişileri kapsamına almaktadır.

Madde 2 — Kavranan Vergiler :

Bu madde, Anlaşma'nın kavradığı vergilerin tespitinde ve tarifinde açıklığı temin etme amacını gütmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrası, Anlaşmanın, ne şekilde alındığına bakılmaksızın, Âkit Devletlerden herhangi birinde, politik alt bölümlerinde veya mahallî idarelerinde gelir üzerinden alınan vergilere uygulanacağını belirtmektedir.

2 nci fıkra, gelirden alınan vergilerin kapsamını çizmektedir

3 üncü fıkra, Anlaşmanın, Âkit Devletlerdeki halihazır vergilerden hangilerine uygulanacağını belirtmektedir. Anlaşma kapsamına giren vergilerin; Macaristan'da Gelir Vergisi ve Kazanç Vergisi; Türkiye Cumhuriyeti'nde ise: Gelir ve Kurumlar Vergisi, Savunma Sanayii Destekleme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Çıraklık, Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'ndan ibaret olduğu belirtilmiştir.

4 üncü fıkra, anlaşmanın imza tarihinden sonra halihazır vergilere ilaveten veya onların yerine alınmaya başlanan ve mevcut vergilerle aynı nitelikte olan veya onlara önemli ölçüde benzeyen vergilerin de Anlaşma kapsamına girdiğini hükme bağlamaktadır. Fıkra metni, ayrıca, Âkit Devletlerin yetkili makamlarının, vergi mevzuatındaki önemli değişiklikleri birbirlerine bildirmelerini öngörmektedir.

Madde 3 — Genel Tanımlar :

Bu maddede, Anlaşma'da kullanılan terimlerin yorumu için gerekli genel tanımlar yer almaktadır.

Bu maddede sırasıyla "Türkiye", "Macaristan", "bir Âkit Devlet", "diğer Âkit Devlet", "vergi", "kişi", "şirket", "kayıtlı merkez", "vatandaş", "bir Âkit Devletin teşebbüsü", "diğer Âkit Devletin teşebbüsü", "yetkili makam" ve "uluslararası trafik" terimlerinin tanımını yer almaktadır.

Bu maddenin 2 nci fıkrasında, Anlaşma'da tanımlanmamış terimlerin, Âkit Devletlerden her birinin iç mevzuatındaki anlamları taşıdığı belirtilmiş ve Anlaşma'da boşluk kalmaması sağlanmıştır.

Madde 4 — Mukim :

Anlaşmanın pek çok maddesinde Âkit Devletlerin vergileme yetkisi, doğrudan doğruya "mukim" kavramına göre çözümlenmektedir. Bu çerçevede, gerçek ve tüzel kişilerin hangi Devletin mukimi addedileceği hususu büyük bir önem arz etmektedir.

Maddenin 1 inci fıkrasında, gerçek ve tüzel kişiler arasında ayırım yapılmaksızın, bu Anlaşmanın amaçları bakımından; ikametgâh, ev, kanuni merkez, iş merkezi veya benzer yapıda diğ er herhangi bir kriter nedeniyle vergi mükellefiyeti altına giren kişi, mukim addedilmektedir. Gelir Vergisi Kanunumuz Türkiye'de yerleşmiş gerçek kişileri, Kurumlar Vergisi Kanunumuz ise, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan kurumları tam mükellef addettiğinden, 1 inci fıkra hükmüyle vergi hukukumuzda tam bir paralellik sağlanmaktadır.

Maddenin 2 nci fıkrasında, gerçek kişilerin 1 inci fıkrada sayılan kriterler nedeniyle her iki Devletin de mukimi addedilmesi halinde, bu kişilerin hangi kıstaslar kullanılarak, yalnızca bir Devletin mukimi addedileceği hususu çözümlenmektedir.

Maddenin 3 üncü fıkrası, aynı sorunun gerçek kişiler dışında kalan kişilerden çıkması halinde, bu kişilerin kanuni merkezinin, mukimliğ in tayininde esas alınacağını hükme bağlamıştır.

Madde 5 — İşyeri :

İşyerinin tanımına ilişkin bu madde son derece önemlidir. Bilindiği üzere, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarımız, dar mükelleflerce ticarî kazancı Türkiye'de elde edilmiş sayılması için kazanç sahiplerinin Türkiye'de işyerinin bulunması veya daimi temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden doğmasını şart koşmaktadır. Aynı şekilde bu Anlaşmanın ticarî, kazançla ilişkin olan 7 nci maddesinde de yalnızca işyerine atfedilebilen ticarî kazancın kaynak devlette vergilenebileceği prensibi getirilmiştir. Madde, 6 fıkra ile hangi hallerde bir işyerinin kendini göstereceğini veya göstermeyeceğini bütün ayrıntılarıyla açıklamaktadır.

1 inci fıkrada, "işyeri" teriminin genel bir tanımı yapılmaktadır.

2 nci fıkrada ise, kapsama özellikle giren işyerlerine örnekler verilmektedir ki bunlar : yönetim yeri, şube, büro, fabrika, atelye, maden ocağı, petrol veya doğal gaz kuyusu, taş ocağı veya doğal kaynakların çıkarıldığı diğ er yerlerdir.

Bu fıkrada ayrıca, süresi oniki ayı aşan inşaat şantiyesi ile yapım, montaj veya kurma projelerinin bir işyeri oluşturacağı belirtilmektedir.

3 üncü fıkrada, işyeri sayılmayan haller belirtilmiştir.

4 üncü fıkrada, daimi temsilcilik düzenlenmiştir. Bu fıkra göre, bir kişi teşebbüs adına mukavele akdetme yetkisine sahip olur ve bu yetkisini düzenli olarak kullanırsa, bu faaliyetler 3 üncü fıkrada belirtilenlerle sınırlı olmadıkça temsil ettiği teşebbüs, bu Devlette bir işyerine sahip kabul edilecektir. Fakat, işe ilişkin sabit bir yerden 3 üncü fıkra hükümleri çerçevesinde yürütülen faaliyetler bu yeri bir işyeri haline getirmeyecektir.

Anlaşmada işyeri ve daimi temsilci ayrı ayrı maddelerde gösterilmeyip, her ikisi de "işyeri" maddesinde kavrandığından, bu fıkra hükmüyle, Gelir Vergisi Kanununun dar mükelleflerin ticarî kazançlarının Türkiye'de vergilendirilmesine imkân tanıyan daimi temsilciliğe ilişkin hükümleri Anlaşmaya yansıtılmış olmaktadır.

5 inci fıkra, bir Âkit Devlet teşebbüsünün, diğer Âkit Devlette işlerini yalnızca, kendi işlerine olağan şekilde devam eden bir simsar, genel komisyoncu veya bağımsız statüye sahip bir başka acenta vasıtasıyla yürütmesi halinde, işyerinin var sayılmayacağı ile ilgilidir.

6 ncı fıkrada ise, iki ayrı Âkit Devlette mukim olan şirketlerin birbirlerini kontrol etmesinin, bunlardan herhangi birinin diğeri için bir işyeri oluşturmaya yeterli olmadığı belirtilmektedir.

Madde 6 — Gayrimenkul Varlıklardan Elde Edilen Gelir :

Bu madde, yalnızca gayrimenkul sermaye iratlarını değil, aynı zamanda gayrimenkullerin yaratabileceği her türlü gelir unsurunu (ticarî kazanç, zirai kazanç) da kapsamına almaktadır.

Bu çerçevede altında maddenin 1 inci fıkrası, gayrimenkul gelirlerinin vergileme hakkını gayrimenkulün bulunduğu Âkit Devlete bırakmaktadır.

2 nci fıkra, gayrimenkul varlık teriminin tanımı ile ilgilidir.

3 üncü fıkra, gayrimenkul varlığın doğrudan kullanımından, kiralanmasından veya diğer herhangi bir şekilde kullanımından elde edilen gelirin, bu gayrimenkulün bulunduğu Devlette vergilendirileceğini hükme bağlamaktadır.

4 üncü fıkra, 1 ve 3 üncü fıkra hükümlerinin, bir teşebbüsün gayrimenkul varlıklarından elde ettiği gelir ile serbest meslek faaliyetlerinin icrasında kullanılan gayrimenkullerden elde edilen gelire de uygulanacağını belirtmektedir.

Madde 7 — Ticarî Kazançlar :

Bu maddenin 1 inci fıkrası, ticarî kazancın vergilendirilmesindeki genel prensibi açıklamaktadır. Buna göre ticarî kazanç, teşebbüsün mukim olduğu Devlette vergilendirilecektir. Ancak, faaliyetin diğer Âkit Devlette bir işyeri vasıtasıyla yürütülmesi halinde, kazanç, sadece bu işyerine atfedilebilen kısmı diğer Âkit Devlette vergilendirilebilecektir.

2 nci fıkra, işyeri kazançlarının hesaplanmasındaki esaslarla ilgilidir. Buna göre, işyeri, bağımsız bir teşebbüs gibi ele alınacak ve benzeri teşebbüslerin benzeri koşullar altında elde etmesi gereken kazanç, sözkonusu işyerine atfedilecektir. Böylece, işyeri-merkez ilişkilerinde emsâline göre yüksek veya düşük fiyatlandırmaya gidilirse, olaya müdahale edilip, gerçekçi fiyatların fatura edilmesine göre yeni bir vergi matrahı hesaplanacak ve vergileme bu matrah üzerinden yapılacaktır.

3 üncü fıkra, işyeri kazancının belirlenmesi sırasında işyerinin amacına uygun giderlerin indirilebileceği hakkındadır.

4 üncü fıkra, teşebbüs adına sadece mal ve ticarî eşya alımında bulunan işyerine, bu faaliyeti dolayısıyla kazanç atfolunamayacağı hakkındadır.

5 inci fıkra, ticarî kazancın, Anlaşmanın diğer maddelerinde belirtilen gelir unsurlarını da kapsamına alması halinde, ilgili madde hükümlerini saklı tutmaktadır.

Madde 8 — Hava ve Kara Taşımacılığı :

1 inci fıkra, bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette uluslararası trafik kapsamına giren türden bir uçak veya kara nakil vasıtası işletmeciliğinden sağladığı kazançların, yalnızca teşebbüsün mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilebileceğini öngörmektedir. Bir başka ifade ile bu tür kazançlar kaynak Devlette vergiden istisna edilmektedir.

2 inci fıkra, 1 inci fıkrada benimsenen prensibin, ortaklık, bağlı işletme veya uluslararası işletilen bir acentaya iştirak dolayısıyla elde edilen kazançlar için de geçerli olduğunu hükme bağlamaktadır.

Madde 9 — Bağımlı Teşebbüsler :

Kurumlar Vergisi Kanunu'muzun 15, 16 ve 17 nci maddelerinde düzenlenen örtülü kazanç ve örtülü sermaye ile ilgili olan bu maddede, birbirleriyle bağımlı olan teşebbüslerin, bağımsız teşebbüslere kıyasla farklı ticarî ilişkilere ve farklı fiyatlandırmalara yönelmeleri halinde, Âkit Devletlerin ne tür tedbirler alabileceği hükme bağlanmaktadır.

1 inci fıkra, birbirine bağımlı teşebbüslerin gerekli itinayı göstermeyip, bağımsız teşebbüsler arasında geçerli olacak fiyatlardan sapmaları halinde, vergi ziyanına uğrayan Âkit Devlete ek vergi alma hakkını vermektedir. Bu ek vergileme sonunda, diğer devletin kendi mükellefi olan bağımlı teşebbüste yapacağı matrah ve vergi indirimleri ise 2 nci fıkrada düzenlenmiştir.

Madde 10 — Temettüler :

1 inci fıkra, temettülerin vergilendirilmesindeki genel ilke ile ilgilidir. Temettü gelirlerinin, esas itibariyle, temettü gelirini elde edenin mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilmesi öngörülmektedir.

2 nci fıkra, temettülerin, temettüyü ödeyen şirketin mukim olduğu, yani temettülerin doğduğu Devlette de vergilendirilebileceğini öngörmektedir. Ancak, diğer Âkit Devlet mukimine ödenen temettü üzerinden kaynak Devlette alınacak vergi, temettü ödeyen şirketin sermayesine en az % 25 oranında iştirak eden şirketler için % 10'u, diğer bütün durumlarda % 15'i aşmayacaktır.

3 üncü fıkra, temettü teriminin tanımı ile ilgilidir.

4 üncü fıkrada, işyeri kazancının 7 nci madde (ticarî kazanç) çerçevesinde vergilendirildikten sonra, kalan kazanç üzerinden bu maddenin 2 nci fıkrasının (a) bendine göre de vergilendirilebileceğini öngörmektedir. Bu fıkra, Gelir Vergisi Kanunumuzun 94. maddesinin A/7 numaralı bendiyle paralellik arz etmektedir.

5 inci fıkra, temettü lehdarının temettü dağıtan şirketin mukim olduğu Âkit Devlette bir işyerine sahip olması ve elde ettiği temettülerle bu işyeri arasında etkin bir bağlantı bulunması halinde, sözkonusu temettülerin bu madde çerçevesinde vergilendirilmeyeceğine ilişkindir. Bu gibi hallerde, ticarî kazançla ilişkin olan 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

6 ncı fıkra, bir Âkit Devletin, kendisinden kazanç elde eden ve diğer Âkit Devletin mukimi olan bir şirketin dağıttığı temettüler üzerinden veya dağıtmadığı kazançlardan herhangi bir vergi alamayacağını amirdir. Böylece, kaynak devletin vergileme yetkisi kurum kazancına uygulanmakta; fakat bu kurumdan kâr payı elde eden kişilere doğru bir genişlemeye müsaade edilmektedir. Fıkroda, temettünün, kazancın elde edildiği Devletin mukimlerine ödenmesi ve kazancın elde edildiği Devletteki işyeri veya sabit yer ile temettü elde edilmiş olayı arasında etkin bir bağ bulunması hallerinin, kaynak Devlette vergilendirmeme prensibine istisna teşkil ettiği belirtilmektedir.

Madde 11 — Faiz :

1 inci fıkra, faizlerin vergilendirilmesinde genel ilkeyi öngörmektedir. Buna göre, faizi vergilendirme hakkı, lehdarın mukim olduğu Âkit Devlete ait olmaktadır.

Faizlerin doğduğu Devlete, faizin gayrisafi tutarı üzerinden azami % 10 vergi alma hakkı tanıyan hüküm 2 nci fıkrada yer almaktadır.

3 üncü fıkra, Türkiye Hükümeti ve Macaristan Hükümetine ödenen faizlerin karşılıklı olarak vergiden muaf tutulmasına ilişkindir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na, Türkiye İhracat Kredi Bankası'na, Macaristan Merkez Bankası'na ödenen faizler de karşılıklı olarak vergiden muaf tutulmuştur.

4 üncü fıkrada, faiz teriminin kapsamı belirtilmektedir.

5 inci fıkra, bir işyeri vasıtasıyla elde edilen faizlerin bu maddede yer alan indirimli vergi oranına göre değil, ticarî kazanç hükümlerine göre vergilendirileceği ile ilgilidir. Bu gibi hallerde, ticarî kazançla ilişkin olan 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

6 ncı fıkra, faiz gelirlerinin nerede bir Âkit Devlette elde edilmiş sayılacağını hükme bağlamaktadır. Buna göre, ödeyicinin Devlet, politik alt bölüm, mahalli idare, mukim veya bir Devlette bulunan bir işyeri olması halinde, sözkonusu faizin bu Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

7 nci fıkra, faiz miktarının belirlenmesinde muvazaa durumunu açıklığa kavuşturmaktadır. Fıkra hükmüne göre, muvazaa yapabilecek kişiler, aralarında özel ilişki bulunan faiz ödeyici ile faiz lehdarı ve her ikisiyle başka bir kişi olarak belirtilmektedir. Muvazaa durumu ise, özel ilişkinin olmadığı hallerde, kişiler arasında kararlaştırılan faiz miktarını aşan bir faizin ödenmesi olarak ortaya konmuştur. Bu halde fazla kısım, bu maddede tanımlanan ve indirimli vergiye tabi olan bir faiz sayılmayacak ve Anlaşmanın diğer hükümleri dikkate alınarak Âkit Devletlerin iç mevzuatına göre vergilendirilecektir.

Madde 12 — Gayrimaddi Hak Bedelleri :

1 inci fıkra, vergilemede genel ilkeyi öngörmekte; vergileme hakkını, ödeme yapılan kişinin mukim olduğu Devlete tanımaktadır.

2 nci fıkra hükmü, gayrimaddî hak bedellerinin elde edildiği Devlete de % 10' u aşmayacak şekilde vergi alma hakkı tanımaktadır.

3 üncü fıkra, gayrimaddî hak bedellerinin tanımı ile ilgilidir.

4 üncü fıkrada, bir işyeri vasıtasıyla elde edilen gayrimaddî hak bedellerinin indirimli vergi oranına göre değil, ticarî kazanç hükümlerine göre vergilendirileceği öngörülmüştür. Bu gibi hal-lerde, ticarî kazançla ilişkin olan 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

5 inci ve 6 ncı fıkralar, faizde olduğu gibi, gayrimaddî hak bedellerinin nerede elde edilmiş sayılacağı ve muvazaalı durumlarda nasıl vergilendirileceği ile ilgili özel hükümler öngörmektedir.

Madde 13 — Sermaye Değer Artış Kazançları :

6 ncı maddede tanımlanan gayrimenkul varlıkların elden çıkartılmasından doğan kazançların vergilendirilme hakkını, bu malların bulunduğu Âkit Devlete tanıyan hüküm 1 inci fıkrada öngörülmüştür.

Bir işyerinin aktifine dahil menkul varlıkların veya serbest meslek faaliyetinin icrasında kullanılan sabit yere ait menkul varlıkların elden çıkartılmasından doğan kazançları vergileme hakkının, bu işyerinin veya sabit yerin bulunduğu Âkit Devlete tanındığı, 2 nci fıkrada hükme bağlanmıştır.

3 üncü fıkra, bir Âkit Devlet mukimince uluslararası trafikte işletilen uçak, ve kara nakil vasıtaları ile bunların işletilmesine tahsis edilen menkul varlıkların satışından elde edilen kazançların, yalnızca uçak ve kara nakil vasıtalarını işleten teşebbüsün kanunî merkezini bulunduğu Âkit Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

4 üncü fıkra, maddenin 1, 2 ve 3 üncü fıkralarında sayılanların dışında kalan varlıkların satışından doğan kazançların, sözkonusu varlıkları elden çıkartanların mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilmesini, bununla beraber bu varlıkların iktisap tarihinden itibaren 1 yıl içinde elden çıkartılmasından doğan değer artış kazançlarının ise gelirin elde edildiği kaynak Devlette de vergilendirilebileceğini öngörmektedir.

Madde 14 — Serbest meslek Faaliyetleri :

Gelir Vergisi Kanunumuzun yanısıra Kurumlar Vergisi Kanunumuzun da dar mükelleflerin serbest meslek kazançlarını vergi tevkifatına tabi tutması dolayısıyla 14 üncü madde, dar mükellef kurumları da kapsama alacak şekilde düzenlenmiştir.

Maddenin 1 inci fıkrasında, serbest meslek kazançlarının kazancı elde edenin mukim olduğu Devlette vergilendirileceği hükme bağlanmıştır. Bununla beraber bu kişinin serbest meslek faaliyetlerini, diğer Âkit Devlette bulunan bir işyerinden yürütmesi halinde, sözkonusu işyerinden elde edilen kazanç, bu diğer Devlette vergilendirilebilecektir.

2 nci fıkrada, “serbest meslek faaliyetleri” teriminin tanımı yapılmıştır.

Madde 15 — Bağımlı Faaliyetler :

1 inci fıkra, genel kuralı belirtmektedir. Fıkraya göre, hizmetin diğer Devlette ifa edilmemesi şartıyla bir Âkit Devlet mukimince elde edilen ücretler mukim Devlette vergilendirilecektir. Hizmetin diğer Devlette ifa edilmesi halinde, belli şartlarla kaynak Devletin de vergileme yetkisi doğabilecektir. Ancak sözkonusu genel kural, bu Anlaşmanın 16, 18, 19 ve 20 nci maddelerinde öngörülen hükümleri herhangi bir şekilde etkilemeyecektir. Bir başka ifadeyle, yönetim kurulu üyeleri, emekliler, kamu görevlileri, öğretmenler ve öğrenciler 15 inci maddeye göre değil; kendileriyle ilgili maddelere göre vergilendirileceklerdir.

2 nci fıkra, 1 inci fıkrada öngörülen genel kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Hizmet erbabının diğer Devlette hizmet ifa etmesine rağmen, bu diğer Devlette bir takvim yılı içinde toplam 183 günü aşmamak üzere kalması, ücretinin bu diğer Devletin mukimi olmayan bir işveren tarafından veya onun adına ödenmesi ve sözkonusu ödemenin, işverenin bu diğer Devlette sahip olduğu işyerinden veya sabit yerden yapılmaması halinde vergileme yetkisi hizmet erbabının mukim olduğu Devlete ait olacaktır.

3 üncü fıkra, bir Âkit Devlet teşebbüsünce uluslararası trafikte işletilen, uçak veya kara nakil vasıtasında çalışan personelin bu sıfatları dolayısıyla elde ettikleri gelirlerinin, uçak veya kara nakil vasıtasını işleten teşebbüsün kanuni merkezinin bulunduğu Devletçe vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 16 — Müdürlere Yapılan Ödemeler :

Maddeye göre, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Akit Devlette mukim bir şirketin yönetim kurulunun veya benzeri bir organının üyesi olması sıfatıyla elde ettiği ücret ve diğer benzeri ödemeler şirketin mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir.

Madde 17 — Sanatçı ve Sporcular :

1 inci fıkra, bir Âkit Devlet mukimi olan sanatçı ve sporcuların iştiğal konularıyla ilgili şahsi faaliyetlerinden dolayı diğer Âkit Devlette elde ettikleri gelirlerin, bu faaliyetleri icra ettikleri diğer Âkit Devlette vergilendirilebileceğini hükme bağlamaktadır. Bu çerçevede, serbest meslek faaliyetlerini ve bağımlı faaliyetleri (ücretler) düzenleyen 14 ve 15 inci maddelerin hükümleri, sanatçı ve sporcular açısından geçerli kabul edilmeyecek; vergileme yalnızca 17 nci madde kapsamında yürütülecektir.

2 nci fıkra organizatörlerle ilgili olup, sanatçı ve sporcuların iştiğal konularıyla ilgili faaliyetlerinden doğan gelirlerin sanatçı veya sporcuların kendilerine değil de bir başka gerçek veya tüzel kişiye yönelmesi halinde de vergilemenin faaliyetin icra edildiği Devlette yapılacağını belirlemektedir. Ancak, böyle bir durumda, ticarî kazançların, serbest meslek kazançlarının ve ücretlerin vergilendirilmesini düzenleyen bu Anlaşmanın 7, 14 ve 15 inci maddelerindeki hükümler dikkate alınmayacaktır.

3 üncü fıkra, Âkit Devletlerden birinin kamu kaynaklarının önemli desteği ile veya Âkit Devletler arasındaki kültürel bir anlaşma gereğince diğer Âkit Devlette icra edilen sanatsal ve sportif faaliyetlerden elde edilen gelire 1 ve 2 nci fıkra hükümlerinin uygulanmayacağını öngörmektedir.

Madde 18 — Emekli Maaşları :

1 inci fıkra, geçmiş hizmetler karşılığında ödenen emekli maaşları ve benzeri ödemelerin, bunların elde edenin mukim olduğu Devlette vergilendirileceği hükmünü öngörmektedir. Ömür boyu gelirler için de aynı kural uygulanacaktır. Ancak, kamu görevleri karşılığında ödenen emekli maaşları bu kapsamın dışındadır.

Madde 19 — Kamu Görevleri :

1 inci fıkra kamu görevi karşılığı yapılan emekli maaşı dışında kalan ödemelerin yalnızca ödemeyi yapan Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Bununla beraber sözkonusu gerçek kişinin diğer Âkit Devletin mukimi olması halinde sözkonusu ücret, ücreti ödeyen Devlet değil, fakat yalnız diğer Âkit Devlet tarafından vergilendirilecektir. Ancak, bunun için bu kişinin bu diğer Devletin vatandaşı olması ve yalnızca hizmet sunmak için bu diğer Devletin mukimi durumuna geçmemiş olması şarttır.

2 nci fıkra kamu görevi karşılığında bağlanan emekli maaşlarının yalnızca ödemeyi yapan Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Bununla beraber, sözkonusu gerçek kişinin diğer Âkit Devletin mukimi ve vatandaşı olması halinde sözkonusu emekli maaşı, emekli maaşını ödeyen Devlet değil, fakat yalnız diğer Âkit Devlet tarafından vergilendirilebilecektir.

3 üncü fıkra, kamu iktisadi kuruluşlarında çalışanlar hakkında bu madde hükmünün değil, fakat 15, 16 ve 18 inci madde hükümlerinin uygulanacağını öngörmektedir.

Madde 20 — Öğretmenler ve Öğrenciler :

1 inci fıkra, öğrencilerin ve stajyerlerin öğrenim veya mesleki eğitimde buldukları Devlette yararlanacakları vergi istisnasının sınırlarını hükme bağlamaktadır. Buna göre, öğrenci ve stajyerler, yalnızca geçim, öğrenim veya mesleki eğitim masraflarını karşılayan ve buldukları Devletin dışındaki kaynaklardan sağlanan paralar dolayısıyla öğrenim gördükleri veya staj yaptıkları Âkit Devlette vergiye tabi tutulmayacaklardır.

2 nci fıkra öğrenciler ve stajyerler için öngörülen hükmün benzerinin öğretmen ve öğretim üyelerine getirmektedir. Buna göre öğretmenler, iki yıl süreyle yurt dışında, elde ettikleri paralar dolayısıyla, öğretim ve araştırma yapmak amacıyla buldukları Devlette vergiye tabi tutulmayacaklardır.

3 üncü fıkra öğrenci ve stajyerlerin uygulama alışkanlığı kazanmak üzere 183 gün süreyle ifa ettikleri hizmetler dolayısıyla elde ettikleri ücretlerin, hizmetin ifa edilmesi Devlette vergilendirilmeyeceğini hükme bağlamaktadır.

Madde 21 — Diğer Gelirler :

Bir Âkit Devlet mukiminin bu Anlaşmanın bundan önceki maddelerinde kavranmayan gelir unsurlarının, mukim olduğu Devlette vergilendirileceğini öngörmektedir.

Madde 22 — Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi :

1 inci fıkrada Türkiye'de mukim olan, bir başka deyişle Türkiye'de tam mükellef statüsünde olan gerçek kişilerin ve kurumların, çifte vergilendirilmelerinin nasıl önleneceği açıklanmıştır. Buna göre sözkonusu kişiler, bu Anlaşma hükümleri çerçevesinde Macaristan'da veya Türkiye'de vergilendirilebilen bir gelir elde ettiklerinde, sözkonusu gelir için Türkiye'de hesaplanan vergiden, Macaristan'da ödedikleri vergiyi mahsup edebileceklerdir. Ancak bu mahsup, hiç bir zaman için mahsuptan önce bu gelir için Türkiye'de hesaplanan vergi miktarını aşmayacaktır.

2 nci fıkra ise Macaristan mukimleri için çifte vergilendirmenin nasıl önleneceğini açıklamaktadır. Fıkranın (a) bendine göre (b) bendinde kavranan gelirler hariç olmak üzere, bir Macaristan mukiminin Türkiye'de vergilendirilebilen bir gelir unsuru elde etmesi durumunda, Macaristan bu geliri vergiden istisna tutacaktır. Bununla beraber, Macaristan bu kişinin geriye kalan gelirlerine ilişkin verginin hesaplanmasında istisna tutulan gelir sanki vergiden istisna değilmiş gibi bir vergi oranı uygulayabilecektir.

Fıkranın (b) bendi, bir Macaristan mukiminin bu Anlaşmanın 10, 11, 12 nci maddeleri ve 13 üncü maddenin 4 üncü fıkrası gereğince Türkiye'de vergilendirilebilir bir gelir elde etmesi durumunda, Macaristan, sözkonusu gelir için Türkiye'de ödenen verginin, bu mukimin tüm dünya gelirleri üzerinden Macaristan'da hesaplanan vergisinden mahsup edilmesine izin vereceğini öngörmektedir. Ancak bu mahsup, hiç bir zaman için mahsuptan önce bu gelir için Macaristan'da hesaplanan vergi miktarını aşmayacaktır.

Madde 23 — Ayrım Yapılmaması :

Maddenin 1 inci fıkrasında, bir Âkit Devletin vatandaşlarına, diğer Âkit Devlette, o Devletin aynı koşullara sahip vatandaşlarına kıyasla vergileme ve buna bağlı mükellefiyetler bakımından daha ağır bir muamelede bulunulamayacağı hükme bağlanmaktadır.

2 nci fıkrada ise, 1 inci fıkrada belirtilen farklı muamelede bulunmama prensibinin teşebbüsler için de geçerli olacağı belirtilerek, bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu işyerinin bu diğer Devlette aynı faaliyeti yürüten bu diğer Devletin bir teşebbüsüne göre daha ağır bir vergilemeye tabi tutulamayacağı hükme bağlanmaktadır. Ancak, işyeri kazancının, Anlaşmanın 7 nci maddesine göre vergilendirildikten sonra, kalan kısım üzerinden bir de 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrası uyarınca vergilendirilmesi, ayrım yapmama prensibinin ihlali sayılmamaktadır. Böylece Gelir Vergisi Kanunumuzun 94/A-7 nci madde hükmü saklı tutulmuştur.

3 üncü fıkrada ise, ayrım yapmama prensibinin, Âkit Devletlerden birinin mukimleri tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kısmen ya da tamamen sermayesine sahip olunan veya kontrol edilen diğer Âkit Devletin teşebbüsleri için de geçerli olduğu ifade edilmektedir.

4 üncü fıkrada, Âkit Devletlerin kendi mukimlerine şahsî ve ailevî durumları dolayısıyla uyguladıkları şahsî indirimleri, vergi ve matrah indirimlerini, diğer Devletin mukimlerine uygulama mecburiyeti altında olmadıklarını hükme bağlamaktadır.

Madde 24 — Bilgi Değişimi :

Bu Anlaşmanın uygulanabilmesi için iki Âkit Devletin vergi idareleri arasında gerekli hallerde yakın işbirliğine ihtiyaç vardır. Maddede, Âkit Devletlerin hangi hallerde bilgi değişiminde bulunacakları, elde edilen bilgilerin kimlere verilebileceği, bilgi değişiminin sınırları ele alınmıştır.

Madde 25 — Karşılıklı Anlaşma Usulü :

Maddenin ilk iki fıkrasında, Âkit Devletlerden birinin bir mukimi, Âkit Devletlerden herhangi birinin veya her ikisinin işlemlerinin kendisi için bu Anlaşma hükümlerine uygun düşmeyen sonuçlar yarattığı veya yaratacağı kanaatine vardığında, sorunun nasıl çözümleneceğini hükme bağlamaktadır.

1 inci fıkraya göre, bu kişi durumunu, Âkit Devletlerin iç mevzuatlarında öngörülen müracaat usulleriyle bağlı kalmaksızın, mukim olduğu Âkit Devletin yetkili makamına arzedeblecektir. Ancak bu kişi, durumunun 23 üncü maddenin 1 inci fıkrasına uygun düşmesi halinde, vatanı olduğu Âkit Devletin yetkili makamına başvurabilecektir.

2 nci fıkraya göre, kendisine başvuruda bulunulan yetkili makam sorunu kendi çözemezse, diğer Devletin yetkili makamıyla karşılıklı anlaşmaya varmak için gayret gösterecektir.

Maddenin 3 üncü fıkrasında yetkili makamların bu Anlaşmanın yorumundan veya uygulanmasından doğan sorunların çözümü için karşılıklı anlaşma usulünü kullanabilecekleri, 4 üncü fıkrada ise karşılıklı anlaşmanın ne şekilde olacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 26 — Diplomatlar ve Konsolosluk Memurları :

Madde diplomatlar ve konsolosluklar memurlarının Devletler hukukunun genel kurallarına ve özel anlaşma hükümlerine göre yararlandıkları vergi ayrıcalıklarının bu Anlaşma hükümlerinden etkilenmeyeceğini belirtmektedir.

Madde 27 — Yürürlüğe Girme :

Bu maddede, Anlaşmanın ne zaman yürürlüğe gireceği ve vergiler açısından ne zaman hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. Maddeye göre Âkit Devletlerin Hükümetleri bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli anayasal işlemlerin tamamlandığını birbirlerine bildirecekler ve bu Anlaşma bahsedilen bildirimlerden sonuncusunun yapıldığı tarihte yürürlüğe girecek ve hükümleri bu Anlaşmanın imzalandığı yılın Ocak ayının ilk günü veya daha sonra başlayan her vergilendirme dönemlerine ilişkin vergiler için uygulanacaktır.

Madde 28 — Yürürlükten Kalkma :

Madde, Anlaşmanın feshedilinceye kadar yürürlükte kalacağını belirtmekte ve Âkit Devletlerden herbirinin Anlaşmayı, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği yılı izleyen beş yıllık bir süreden sonra fesih ihbarnamesi vermek suretiyle feshedebileceğini ve fesih halinde her iki Devlette hangi vergilendirme dönemleri için hüküm ifade edeceğini açıklamaktadır.

PROTOKOL HÜKÜMLERİNİN GEREKÇESİ

Anlaşmanın bir bölümünü oluşturan ve Anlaşma maddelerinden sonra yer alan Protokol 5 fıkradan ibarettir.

1. 5 inci madde ile ilgili olarak :

“İşe ilişkin yer” teriminin “üretim yeri”ni de içerdiği belirtilmektedir.

2. 6 ncı maddenin 2 nci fıkrası ile ilgili olarak :

“Her çeşit dalyanlar” teriminin açık deniz dalyanlarını içermediği ifade edilmektedir.

3. 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrası ile ilgili olarak :

Türk mevzuatına göre belirlenen dahili tevfiyat oranının, 10 uncu maddenin 2 nci fıkrasının (a) bendinde belirtilen orandan düşük olduğu sürece uygulanacağı ve temettülerden elde edilen gelirlerin yurt dışına transferi halinde tekrar vergilendirilmeyeceği belirtilmektedir.

4. 11 inci maddenin 3 üncü fıkrasının (b) bendi ile ilgili olarak :

Türkiye’de doğan ve Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. ile benzer faaliyetleri yürüten bir Macaristan bankasına ödenen faizlerin, sözkonusu Macaristan bankasının isminin Macaristan yetkili makamlarınca Türk yetkili makamlarına bildirilmesi şartıyla Türk vergisinden muaf tutulacağı belirtilmektedir.

5. 16 ncı madde ile ilgili olarak :

“Benzeri herhangi bir organ” teriminin bir şirketin denetim kurulunu da içerdiği belirtilmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/636

Karar No. : 13

7.12.1993

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 1.12.1993 Tarihli 6. Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Ülkemizle Macaristan Cumhuriyeti arasındaki sermaye, teknoloji ve hizmet hareketlerinin hızlanmasına katkıda bulunacağı düşünülen, gelirin iki devlette çifte vergilendirilmesini önlemek, muhtelif gelir unsurlarının hangi Devlette ne şekilde vergilendirileceğine ilişkin esasları saptamak amacıyla hazırlanan ve iki ülke yatırımcılarını birbirlerinin ülkesinde yatırıma yapmaya teşvik edeceği düşünülen Tasarı, Komisyonumuzca uygun bulunarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz havalesi gereği Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Erdal İnönü
İzmir
Üye
Tunç Bilget
Aydın
Üye
A. Cemil Tunç
Elazığ
Üye
Engin Güner
İstanbul
Üye
Atilla Mutman
İzmir

Başkanvekili
Fethi Akkoç
Bursa
Üye
İsmet Sezgin
Aydın
Üye
Doğancan Akyürek
İstanbul
Üye
Leyla Yeniay Köseoğlu
İstanbul
Üye
Ali Eser
Samsun

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu
Esas No. : 1/636
Karar No. : 16

6.1.1994

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 15.11.1993 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça önhavalesi uyarınca Dışişleri Komisyonunda görüşüldükten sonra 7.12.1993 tarihinde Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 6.1.1994 tarihinde yaptığı 32 nci birleşiminde Hükümeti Temsilen Milli Eğitim Bakanının Başkanlığında, Dışişleri, Maliye bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüştür.

Tasarı ile; Gelirin sözkonusu iki Devlette çifte vergilendirilmesinin önlenmesi suretiyle her iki ülkede yapılacak yatırımları cazip hale getirmenin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışişleri Komisyonunca aynen kabul edilen tasarının, 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Ilyas Aktas
Samsun
Bu Rapor Sözcüsü
Mehmet Ali Yavuz
Konya
Gaffar Yakın
Afyon
M. Nedim Budak
Ankara
Bahattin Şeker
Bilecik
Neyfel Şahin
Çanakkale
Ibrahim Yaşar Dedelek
Eskişehir
Nami Çağan
İstanbul
Mehmet Alp
Kars
Alaettin Kurt
Kocaeli

Mustafa Yılmaz
Malatya
Doğan Baran
Niğde

Başkenvekili
Mehmet Dönen
Hatay
Kâtip
Hayri Doğan
Antalya
Bilal Güngör
Ankara
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Edip Safdar Gaydalı
Bitlis
Muharrem Şemsek
Çorum
Abdullah Aykon Doğan
Isparta
Z. Selçuk Maruflu
İstanbul
Yahya Uslu
Manisa
Mustafa Ünalı
Konya
(İmzada bulunamadı)
Nevzat Özer
Muğla
Hasan Peker
Tekirdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 10 Mart 1993 tarihinde Budapeşte'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması" ve Eki Protokol'un Onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Prof. Dr. Çiller

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

M. Karayalçın

Devlet Bakanı

Y. Aktuna

Devlet Bakanı

İ. Töz

Devlet Bakanı

T. Akyol

Devlet Bakanı

N. Kurt

Devlet Bakanı

C. Erhan

Devlet Bakanı

E. Şahin

Devlet Bakanı

Ş. Erdem

Millî Savunma Bakanı

M. Gölhan

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

N. Ayaz

Sağlık Bakanı

R. Serdaroğlu

Tarım ve Köyişleri Bakanı

R. Şahin

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. T. Köse

Kültür Bakanı

D. F. Sağlar

Orman Bakanı

H. Ekinci

Devlet Bakanı

N. Cevheri

Devlet Bakanı

M. Gazioğlu

Devlet Bakanı

B. S. Daçe

Devlet Bakanı

G. Müftüoğlu

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

M. Çiloğlu

Devlet Bakanı

A. Şanal

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı

N. Mentese

Maliye Bakanı

İ. Attila

Bayındırlık ve İskân Bakanı

O. Kumbaracıbaşı

Ulaştırma Bakanı

M. Köstepen

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

V. Atasoy

Turizm Bakanı

A. Ateş

Çevre Bakanı

R. Akçalı

**DIŞIŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Dışışleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışışleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışışleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MACARİSTAN CUMHURİYETİ ARASINDA GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERDE ÇİFTE VERGİLENDİRMİYİ ÖNLEME ANLAŞMASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ve
MACARİSTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

Gelir üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleyen bir Anlaşma yapmak ve ekonomik ilişkileri daha da geliştirmek ve kolaylaştırmak isteğiyle

AŞAĞIDAKİ ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR :

Madde 1
KİŞİLERE İLİŞKİN KAPSAM

Bu Anlaşma Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin mukimi olan kişilere uygulanacaktır.

Madde 2
KAVRANAN VERGİLER

1. Bu Anlaşma, hangisinde, ne şekilde alındığına bakılmaksızın, her bir Âkit Devlette veya politik alt bölümlerinde ya da mahallî idarelerinde gelir üzerinden alınan vergilere uygulanacaktır.

2. , Menkul veya gayrimenkul varlıkların devrinden doğan kazançlara uygulanan vergiler ile ücretin veya maaşın toplam tutarı üzerinden müteşebbise ödenen vergiler ve bunun yanısıra sermaye değer artışlarına uygulanan vergiler dahil olmak üzere, toplam gelir veya gelirin unsurları üzerinden alınan tüm vergiler, gelirden alınan vergiler olarak kabul edilecektir.

3. Anlaşmanın uygulanacağı şu anda geçerli olan vergiler özellikle :

a) Türkiye'de :

- i) Gelir vergisi;
 - ii) Kurumlar vergisi;
 - iii) Savunma sanayii destekleme fonu;
 - iv) Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonu; ve
 - v) Çıraklık, meslekî ve teknik eğitimi geliştirme ve yaygınlaştırma fonu;
- (Bundan böyle "Türk Vergisi" olarak bahsedilecektir);

b) Macaristan'da :

- i) Kişilerden alınan gelir vergisi;
 - ii) Kazanç vergisi;
- (Bundan böyle "Macaristan Vergisi" olarak bahsedilecektir).

4. Anlaşma aynı zamanda, Anlaşmanın imza tarihinden sonra mevcut vergilere ilave olarak veya onların yerine alınan ve mevcut vergilerle aynı nitelikte olan veya onlara önemli ölçüde benzeyen vergilere de uygulanacaktır.

Âkit Devletlerin yetkili makamları vergi mevzuatında yapılan önemli değişiklikleri birbirlerine bildireceklerdir.

Madde 3
GENEL TANIMLAR

1. Bu anlaşmanın amaçları yönünden, metin aksini öngörmedikçe :

a) i) “Türkiye” terimi, Türkiye'nin sahip olduğu egemenlik alanını, Türk kara sularını, kıta sahanlığını ve karşılıklı anlaşmada ilgili taraflarca sınırları belirlenmiş münhasır ekonomik bölgeleri ifade eder;

ii) “Macaristan” terimi, Macaristan Cumhuriyeti'nin egemenlik alanını ifade eder.

b) “Bir Âkit Devlet” ve “Diğer Âkit Devlet” terimleri, metnin gereğine göre, Türkiye ve Macaristan anlamına gelir;

c) “Vergi” terimi, bu Anlaşmanın 2 nci maddesinin kapsadığı herhangi bir vergi anlamına gelir;

d) “Kişi” terimi, bir gerçek kişi, şirket ve kişilerin oluşturduğu diğer herhangi bir kuruluş anlamına gelir;

e) “Şirket” terimi, herhangi bir kurum veya vergileme yönünden kurum olarak muamele gören herhangi bir kuruluş anlamına gelir;

f) “Kayıtlı Merkez” terimi, Türk ve Macar ilgili Kanunlarına göre tescil edilen hukukî ana merkez anlamına gelir;

g) “Vatandaşlar” terimi;

i) Bir Âkit Devletin vatandaşlığına sahip bütün gerçek kişileri;

ii) Bir Âkit Devletin yürürlükte olan mevzuatı gereğince statü kazanan bütün hükmi şahısları, ortaklıkları ve dernekleri ifade eder:

h) “Bir Âkit Devletin teşebbüsü” ve “diğer Âkit Devletin teşebbüsü” terimleri sırasıyla, bir Âkit Devletin mukimi tarafından işletilen teşebbüs ve diğer Âkit Devlet mukimi tarafından işletilen teşebbüs anlamına gelir;

i) “Yetkili makam” terimi :

i) Türkiye’de, Maliye ve Gümrük Bakanını veya yetkili temsilcisini;

ii) Macaristan’da, Vergileme Bakanını veya yetkili temsilcisini

ifade eder;

j) “Uluslararası trafik” terimi, bir Âkit Devletin teşebbüsü tarafından uçak veya kara nakil vasıtası işletilerek yapılan taşımacılığı ifade eder. Şu kadar ki, yalnızca diğer Âkit Devlet sınırları içinde yapılan uçak veya kara nakil vasıtası işletmeciliği bu kapsama dahil değildir.

2. Bir Âkit Devletin bu Anlaşmayı uygulaması bakımından, metin aksini öngörmedikçe, Anlaşmada tanımlanmamış her terim, bu Anlaşmaya konu teşkil eden vergilerin yer aldığı Devletin mevzuatında öngörülen anlamı taşır.

Madde 4
MUKİM

1. Bu Anlaşmanın amaçları bakımından, “Bir Âkit Devletin mukimi” terimi, o Devletin mevzuatı gereğince ev, ikametgâh, kayıtlı merkez, iş merkezi veya benzer yapıda diğer herhangi bir kriter nedeniyle vergi mükellefiyeti altına giren kişi anlamına gelir.

2. 1 inci fıkra hükümleri dolayısıyla bir gerçek kişi her iki Âkit Devlette de mukim olduğunda, bu kişinin statüsü aşağıdaki şekilde belirlenecektir :

a) Bu kişi, daimi olarak kalabileceği bir meskenin bulunduğu Devletin mukimi kabul edilecektir. Eğer bu kişinin her iki Devlette de daimi olarak kalabileceği bir meskeni varsa, bu kişi hayatı menfaatlerinin merkezinin yer aldığı Devletin mukimi kabul edilecektir.

b) Eğer kişinin hayatı menfaatlerinin merkezinin yer aldığı Devlet saptanamazsa veya kişinin her iki Devlette de daimi olarak kalabileceği bir meskeni yoksa, bu kişi kalmayı adet edindiği evin bulunduğu Âkit Devletin mukimi kabul edilecektir;

c) Eğer kişinin her iki Âkit Devlette de kalmayı adet edindiği bir ev varsa veya her iki Devlette de böyle bir ev sözkonusu değilse, bu kişi vatandaşı bulunduğu devletin bir mukimi kabul edilecektir;

d) Eğer kişi her iki Devletin de vatandaşıysa veya aksine her iki Devletin de vatandaşı değilse, Âkit Devletlerin yetkili makamları sorunu karşılıklı anlaşmayla çözeceklerdir.

3. 1 inci fıkra hükümleri dolayısıyla gerçek kişi dışındaki bir kişi her iki Âkit Devletin de mukimi olduğunda, bu kişi kayıtlı merkezinin bulunduğu Âkit Devletin mukimi kabul edilecektir.

Madde 5

İŞYERİ

1. Bu Anlaşmanın amaçları bakımından “işyeri” terimi, bir teşebbüsün işinin tamamen veya kısmen yürütüldüğü işe ilişkin sabit bir yer anlamına gelir.

2. “İşyeri” terimi özellikle şunları kapsamına alır:

a) Yönetim yeri;

b) Şube;

c) Büro;

d) Fabrika;

e) Atelye;

f) Maden ocağı, petrol veya doğal gaz kuyusu, taş ocağı veya doğal kaynakların çıkarıldığı diğer herhangi bir yer;

g) Bir inşaat şantiyesi ile yapım, kurma veya montaj projesi yalnızca oniki ayı aşan bir süre devam ettiğinde bir işyeri oluşturur.

3. Bu maddenin daha önceki hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, “işyeri” teriminin aşağıdaki hususları kapsamadığı kabul edilecektir :

a) Teşebbüs olanaklarının, yalnızca malların veya ticarî eşyanın depolanması, teşhiri veya teslimi amacıyla kullanılması;

b) Teşebbüse ait mal ve ticarî eşya stoklarının yalnızca depolama, teşhir veya teslim amacıyla elde tutulması;

c) Teşebbüse ait mal ve ticarî eşya stoklarının yalnızca bir başka teşebbüse işlettilmesi amacıyla elde tutulması;

d) İşe ilişkin sabit bir yerin yalnızca teşebbüse mal veya ticarî eşya satın alma veya bilgi toplama amacıyla elde tutulması;

e) İşe ilişkin sabit bir yerin teşebbüs için yalnızca hazırlayıcı veya yardımcı karakter taşıyan diğer herhangi bir işin yapılması amacıyla elde tutulması;

f) İşe ilişkin sabit bir yerin yalnızca, a) ile e) bentleri arasında bahsedilen faaliyetlerin bir-kaçını bir arada icra etmek için elde tutulması; ancak bu faaliyetlerin bir arada icra edilmesi sonucunda kendini gösteren toplu faaliyetin hazırlayıcı veya yardımcı karakterde olması şarttır.

4. 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleriyle bağlı kalınmaksızın, 5 inci fıkra hükmünün uygulanacağı bağımsız nitelikteki acenta dışında bir kişi, bir teşebbüs namına hareket ederek, bir Âkit Devlette bir teşebbüs adına mukavele akdetme yetkisine sahip olur ve bu yetkisini mutaden kullanırsa, bu teşebbüs bu Devlette sözkonusu kişinin gerçekleştirdiği işlemler dolayısıyla bir işyerine sahip kabul olunacaktır. Ancak bu kişinin işe ilişkin sabit bir yerden yürüttüğü faaliyetler, 3 üncü fıkrada belirtilenlerle sınırlandırıldığında, sözkonusu işe ilişkin sabit yer anılan fıkra hükümleri uyarınca bir işyeri oluşturmayacaktır.

5. Bir Âkit Devlet teşebbüsü, diğer Devlette işlerini yalnızca, kendi işlerine olağan şekilde devam eden bir simsar, bir genel komisyon acentası veya bağımsız statüde diğer herhangi bir acenta vasıtasıyla yürüttüğü için bu diğer Âkit Devlette bir işyerine sahip kabul olunmayacaktır.

6. Bir Âkit Devletin mukimi olan bir şirket, diğer Âkit Devletin mukimi olan veya bu diğer Devlette ticarî faaliyette bulunan bir şirketi (bir işyeri vasıtasıyla veya diğer bir şekilde) kontrol eder ya da onun tarafından kontrol edilirse, şirketlerden herhangi biri diğeri için bir işyeri oluşturmayacaktır.

Madde 6

GAYRİMENKUL VARLIKLARDAN ELDE EDİLEN GELİR

1. Bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette bulunan gayrimenkul varlıklardan elde ettiği gelir (tarım ve ormancılıktan elde edilen gelir dahil), bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. “Gayrimenkul varlık” terimi, bahse konu varlığın yer aldığı Âkit Devletin mevzuatına göre tanımlanacaktır. Terim her halükârda gayrimenkul varlığa müteferri varlıkları, tarım ve ormancılıkta kullanılan araçları ve hayvanları, her çeşit dalyanları, özel hukuk hükümlerinin uygulanacağı gayrimenkul mülkiyetine ilişkin hakları, gayrimenkul intifa haklarını ve maden ocaklarının, kaynakların ve diğer doğal kaynakların işletilmesinden veya işletme hakkından doğan sabit ya da değişken ödemeler üstündeki hakları kapsayacaktır; gemiler, vapurlar ve uçaklar gayrimenkul varlık sayılmayacaktır.

3. 1 inci fıkrâ hükümleri, gayrimenkul varlığın doğrudan kullanımından, kiralanmasından veya diğer herhangi bir şekilde kullanımından elde edilen gelire uygulanacaktır.

4. 1 inci ve 3 üncü fıkra hükümleri aynı zamanda, bir teşebbüsün gayrimenkul varlıklardan elde ettiği gelir ile serbest meslek faaliyetlerinin icrasında kullanılan gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelire de uygulanacaktır.

Madde 7
TİCARÎ KAZANÇLAR

1. Bir Âkit Devlet teşebbüsüne ait kazanç, sözkonusu teşebbüs diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunmadıkça, yalnızca bu (ilk bahsedilen) Devlette vergilendirilecektir. Eğer teşebbüs yukarıda bahsedilen şekilde ticarî faaliyette bulunursa, kazanç diğer Devlette, sadece işyerine atfedilebilen miktarla sınırlı olmak üzere, vergilendirilebilir.

2. 3 üncü fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir Âkit Devlet teşebbüsü diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunduğu anda, bu işyerine her iki Âkit Devlette de, eğer bu işyeri, aynı veya benzer koşullar altında, aynı veya benzer faaliyetlerde bulunan, tamamen ayrı ve bağımsız bir teşebbüs olsaydı ve işyerini oluşturduğu teşebbüsten tamamen bağımsız nitelik kazansaydı, ne kazanç elde edecek idiyse, böyle bir kazanç atfedilecektir.

3. İşyerinin kazancı belirlenirken, işyerinin bulunduğu Devlette veya başka yerde yapılan, yönetim ve genel idare giderlerini de kapsamına alan, işyerinin amaçlarına uygun düşen giderlerin indirilmesine müsaade edilecektir.

4. İşyerine, bu işyeri tarafından teşebbüs adına yalnızca mal ve ticarî eşya alınması dolayısıyla hiçbir kazanç atfedilmeyecektir.

5. Kazanç bu Anlaşmanın başka maddelerinde düzenlenen gelir unsurlarını da kapsamına aldığı anda, o maddelerin hükümleri bu madde hükümlerinden etkilenmeyecektir.

Madde 8
HAVA VE KARA TAŞIMACILIĞI

1. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün uluslararası tarifikte uçak veya kara nakil vasıtalarının işletilmesinden elde ettiği kazanç, yalnızca bu Devlette vergilendirilebilecektir.

2. 1 inci fıkra hükümleri aynı zamanda bir ortaklığa, bir bağlı işletmeye veya uluslararası işletilen bir acentaya iştirak dolayısıyla elde edilen kazançlara da uygulanacaktır.

Madde 9
BAĞIMLI TEŞEBBÜSLER

1. a) Bir Âkit Devlet teşebbüsü doğrudan veya dolaylı olarak diğer Âkit Devlet teşebbüsünün yönetim, kontrol veya sermayesine katıldığında, veya

b) Aynı kişiler doğrudan veya dolaylı olarak bir Âkit Devlet teşebbüsünün ve diğer Âkit Devlet teşebbüsünün yönetim, kontrol veya sermayesine katıldığında ve her iki halde de, iki teşebbüsün ticarî ve malî ilişkilerinde oluşan veya empoze edilen koşullar, bağımsız teşebbüsler arasında oluşması gereken koşullardan farklılaştığında, olması gereken; fakat bu koşullar dolayısıyla kendini göstermeyen kazanç, o teşebbüsün kazancına eklenip vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devletin kendi teşebbüslerinden birinin kazancına dahil ettiği ve vergilediği kazanç, diğer Âkit Devlette vergilendirilen bu diğer Devlet teşebbüslerinden birinin de kazancını

içerebilir. Aynı zamanda, bu ilk bahsedilen Devletin kavradığı kazanç, bildirilen kazanç olmayıp, bağımsız teşebbüsler arasında oluşacak ilişkiler göz önünde tutularak, sonradan bu ilk bahsedilen Devletçe yürütülen hesaplamalar sonucunda belirlenen kazanç olabilir. Böyle bir durum kendini gösterdiğinde, eğer diğer Devlet bu düzenlemenin hukukî olduğu kanaatine varırsa, sözkonusu kazanç üzerinden alınan verginin miktarında gerekli düzeltmeleri yapmak durumundadır. Bu düzeltme yapılırken, bu Anlaşmanın diğer hükümleri gözönünde tutulacak ve gerektiğinde Âkit Devletlerin yetkili makamları birbirine danışacaklardır.

Madde 10 TEMETTÜLER

1. Bir Âkit Devletin mukimi olan bir şirket tarafından diğer Âkit Devletin bir mukimine ödenen temettüler, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber, sözkonusu temettüler, ödemeyi yapan şirketin mukimi olduğu Âkit Devletçe de kendi mevzuatına göre vergilendirilebilir; ancak, temettü elde eden kişi temettünün gerçek lehdarı ise, bu şekilde alınacak vergi aşağıdaki oranları aşmayacaktır:

a) Temettü elde eden, temettü ödeyen şirketin sermayesinin doğrudan doğruya en az yüzde 25 ini elinde tutan bir şirket ise (ortaklıklar hariç) gayrisafi temettü tutarının yüzde 10'u;

b) Tüm diğer durumlarda gayrisafi temettü tutarının yüzde 15'i.

3. Bu maddede kullanılan "temettü" terimi, hisse senetlerinden, intifa senetlerinden veya intifa haklarından, kurucu hisse senetlerinden veya diğer haklardan veya alacak niteliğinde olmayıp kazançla katılmayı sağlayan diğer haklardan elde edilen gelirleri, bunun yanı sıra dağıtımı yapan şirketin mukimi olduğu Devletin mevzuatına göre, vergileme yönünden hisse senetlerinden elde edilen gelirle aynı muameleyi gören diğer kurum haklarından elde edilen gelirler ile yatırım fonu ve yatırım ortaklığından elde edilen gelirleri kapsar.

4. Diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunan, bir Âkit Devlet şirketinin kazancı, bu işyerinin bulunduğu Âkit Devlette, 7 nci maddeye göre vergilendirildikten sonra, kalan kısım üzerinden de bu maddenin 2 nci fıkrasının (a) bedine uygun olarak vergilendirilebilir.

5. Bir Âkit Devlet mukimi olan gerçek temettü lehdarı, temettüyü ödeyen şirketin mukim olduğu diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunursa ve sözkonusu temettü elde ediş olayı ile bu işyeri arasında etkin bir bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulama dışı kalacaktır. Bu durumda, olayına göre, 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

6. Bir Âkit Devletin mukimi olan bir şirket diğer Âkit Devlette kazanç veya gelir elde ettiğinde, bu diğer Devlet, bu şirket tarafından ödenen temettüler üzerinden herhangi bir vergi alamaz. Bunun istisnasını, sözkonusu temettülerin bu diğer Devletin mukimlerinden birine ödenmesi veya temettü elde ediş olayı ile bu diğer Devlette bulunan bir işyeri veya sabit yer arasında etkin bir bağ bulunması oluşturur. Aynı şekilde bu diğer Devlet, bu şirketin dağıtılmayan kazançları üzerinden de bir dağıtılmayan kazanç vergisi alamaz. Dağıtılan temettülerin veya dağıtılmamış kazancın tamamen veya kısmen bu diğer Devlette elde edilen kazançtan oluşması durumu değiştirmez.

Madde 11

FAİZ

1. Bir Âkit Devlette doğan ve diğer Âkit Devletin bir mukimine ödenen faiz, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber, bu faiz elde edildiği Âkit Devlette ve o Devletin mevzuatına göre de vergilendirilebilir; ancak, faiz elde eden kişi faizin gerçek lehdarı ise, bu şekilde alınacak vergi, faizin gayrisafi tutarının yüzde 10'unu aşmayacaktır.

3. 2 nci fıkra hükümlerine bakılmaksızın,

a) Macaristan'da doğan ve Türkiye Hükümeti'ne, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na veya Türkiye İhracat Kredi Bankası'na ödenen faizler Macaristan vergisinden muaf tutulacaktır;

b) Türkiye'de doğan ve Macaristan hükümeti'ne veya Macaristan Merkez bankası (Magyar Nemzeti Bank) na ödenen faizler Türk vergisinden muaf tutulacaktır.

4. Bu maddede kullanılan "faiz" terimi, ipotek garantisine bağlı olsun olmasın veya kazancı paylaşma hakkını tanıyan tanınmasın, devlet tahvillerinden, tahvillerden veya bonolardan ve her nev'i alacaktan doğan gelir ile bu gelirin elde edildiği Devletin vergi mevzuatına göre ikrazat geliri sayılan diğer bütün gelirleri kapsar.

5. Bir Âkit Devlet mukimi olan gerçek faiz lehdarı, faizin elde edildiği diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunursa ve sözkonusu faizin ödendiği alacak ile bu işyeri arasında etkin bir bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulama dışı kalacaktır. Bu durumda, 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

6. Bir Devletin kendisi, politik alt bölümü, mahallî idaresi veya mukimi tarafından ödenen faizin, o Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır. Bununla beraber, faiz ödeyen kişi, bir Âkit Devletin mukimi olsun veya olmasın, bir Âkit Devlette faiz ödemeye neden olan borç-alacak ilişkisiyle bağlantılı bir işyerine sahip olduğunda ve faiz bu işyerinden kaynaklandığında, sözkonusu faizin işyerinin bulunduğu Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

7. Alacak karşılığında ödenen faizin miktarı, ödeyici ile gerçek lehdar arasında veya her ikisi ile bir başka kişi arasında varolan özel ilişki nedeniyle, böyle bir ilişkinin olmadığı durumlarda önleyici ve lehdar arasında kararlaştırılacak miktarı aştığında, bu madde hükümleri en son bahsedilen miktara uygulanacaktır. Bu durumda ilâve ödeme, bu Anlaşmanın diğer hükümleri de dikkate alınarak her bir Âkit Devletin mevzuatına göre vergilendirilebilecektir.

Madde 12

GAYRİMADDİ HAK BEDELLERİ

1. Bir Âkit Devlette doğan ve diğer Âkit Devletin bir mukimine ödenen gayrimaddî hak bedelleri, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. Bununla beraber, sözkonusu gayrimaddî hak bedelleri elde edildikleri Âkit Devlette ve o Devletin mevzuatına göre de vergilendirilebilir; ancak, gayrimaddî hak bedeli elde eden kişi gayrimaddî hak bedelinin gerçek lehdarı ise bu şekilde alınacak vergi, gayrimaddî hak bedelinin gayrisafi tutarının yüzde 10'unu aşmayacaktır.

3. Bu maddede kullanılan “gayrimaddî hak bedelleri” terimi, sinema filmleri, radyo-televizyon yayınlarında kullanılan filmler ve bantlar dahil olmak üzere edebî, artistik, bilimsel her nevi telif hakkının veya her nevi patentin, alameti farikanın, desen veya modelin, planın, gizli formül veya üretim yönetiminin kullanma imtiyazı veya kullanma hakkı ile sınaî, ticarî, bilimsel teçhizatın veya sınaî, ticarî, bilimsel tecrübeye dayalı bilgi birikiminin kullanma imtiyazı veya kullanma hakkı karşılığında ödenen her türlü bedelleri kapsar.

4. Bir Âkit Devlet mukimi olan gayrimaddî hak bedelinin gerçek lehdarı sözkonusu bedelin elde edildiği diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunursa ve sözkonusu bedelin ödendiği hak veya varlık ile bu işyeri arasında etkin bir bağ bulunmaktaysa, 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulama dışı kalacaktır. Bu durumda, 7 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

5. Bir Devletin kendisi, politik alt bölümü, mahallî idaresi veya mukimi tarafından ödenen gayrimaddî hak bedelinin, o Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır. Bununla beraber, gayrimaddî hak bedelini ödeyen kişi bir Âkit Devletin mukimi olsun veya olmasın, bir Âkit Devlette gayrimaddî hak bedelini ödemeye neden olan hak veya varlık ile bağlantılı bir işyerine sahip olduğunda ve bu gayrimaddî hak bedeli bu işyerinden kaynaklandığında, sözkonusu gayrimaddî hak bedelinin, işyerinin bulunduğu Âkit Devlette elde edildiği kabul olunacaktır.

6. Kullanım, hak veya bilgi karşılığında ödenen gayrimaddî hak bedelinin miktarı, ödeyici ile gerçek lehdar arasında veya her ikisi de bir başka kişi arasında var olan özel ilişki nedeniyle, böyle bir ilişkinin olmadığı durumlarda ödeyici ve gerçek lehdar arasında karşılaştırılacak miktarı aştığında, bu madde hükümleri en son bahsedilen miktara uygulanacaktır. Bu durumda ilave ödeme, bu Anlaşmanın diğer hükümleri de dikkate alınarak, her bir Âkit Devletin mevzuatı uyarınca vergilendirilebilecektir.

Madde 13

SERMAYE DEĞER ARTIŞ KAZANÇLARI

1. Bir Âkit Devlet mukimince, diğer Âkit Devlette yer alan ve 6 ncı maddede belirtilen gayrimenkul varlığın elden çıkarılmasından elde edilen kazanç, bu diğer devlette vergilendirilebilir.

2. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyerinin ticarî varlığına dahil menkul varlıkların veya bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette serbest meslek faaliyeti icra etmek üzere kullandığı bir sabit yere ait menkul varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazanç, bu işyerinin (yalnız veya tüm teşebbüsle birlikte) veya sabit yerin elden çıkarılmasından doğan kazanç da dahil olmak üzere, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

3. Uluslararası trafikte işletilen uçak veya kara nakil vasıtalarının veya sözkonusu uçak veya kara nakil vasıtalarının işletilmesiyle ilgili menkul varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazanç, yalnızca bu teşebbüsün kayıtlı merkezinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir.

4. 1, 2 ve 3 üncü fıkralarda değinilenler dışında kalan varlıkların elden çıkarılmasından doğan kazançlar yalnızca, elden çıkarmanın mukim olduğu Âkit Devlette vergilendirilebilecektir. Bununla beraber, bundan bir önceki cümlede bahsedilen ve diğer Âkit Devlette elde edilen sermaye değer artışı kazançları, iktisap ve elden çıkarma arasındaki süre bir yılı aşmadığı takdirde, bu diğer Âkit Devlette de vergilendirilebilir.

Madde 14
SERBEST MESLEK FAALİYETLERİ

1. Bir Âkit Devlet mukiminin serbest meslek faaliyetleri veya bağımsız nitelikteki diğer faaliyetler dolayısıyla elde ettiği gelir, bu kişi diğer Âkit Devlette faaliyetlerini icra etmek için sürekli kullanabileceği sabit bir yere sahip olmadıkça, yalnızca ilk bahsedilen devlette vergilendirilebilecektir. Eğer kişi böyle bir sabit yere sahip olursa, gelir bu diğer Devlette, sözkonusu sabit yere atfedilebilen miktarla sınırlı olmak üzere vergilendirilebilir.

2. "Serbest meslek faaliyetleri" terimi, özellikle bağımsız olarak yürütülen bilimsel, edebî, artistik, eğitici ve öğretici faaliyetleri, bunun yanısıra, doktorların, dişçilerin, avukatların, mühendislerin, mimarların, muhasebecilerin bağımsız faaliyetlerini kapsamına alır.

Madde 15
BAĞIMLI FAALİYETLER

1. 16,18, 19, ve 20 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere, bir Âkit Devlet mukiminin bir hizmet akdi dolayısıyla elde ettiği ücret, maaş ve diğer benzeri menfaatler, bu hizmet diğer Âkit Devlette ifa edilmedikçe, yalnız ilk bahsedilen Devlette vergilendirilebilecektir. Eğer hizmet diğer Devlette ifa edilirse, bundan elde edilen gelir bu diğer Devlette vergilendirilebilir.

2. 1 inci fıkraya hükümlerine bakılmaksızın, bir Âkit Devlet mukiminin diğer Âkit Devlette ifa ettiği hizmet dolayısıyla elde ettiği gelir, eğer:

a) Gelir elde eden kişi, bu diğer Devlette ilgili takvim yılı içinde bir veya birkaç seferde toplam 183 günü aşmamak üzere kalırsa, ve

b) Ödeme, bu diğer Devletin mukimi olmayan bir işveren tarafından veya böyle bir işveren adına yapılırsa, ve

c) Ödeme, işverenin diğer Devlette sahip olduğu bir işyerinden veya sabit yerden yapılmazsa, yalnızca ilk bahsedilen Devlette vergilendirilebilecektir.

3. Bu maddenin bundan önceki hükümlerine bakılmaksızın, uluslararası trafikte işletilen bir uçak veya kara nakil vasıtasında ifa edilen bir hizmet dolayısıyla elde edilen gelir, teşebbüsün kayıtlı merkezinin bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilir.

Madde 16
MÜDÜRLERE YAPILAN ÖDEMELER

Bir Âkit Devlet mukiminin, diğer Âkit Devlet mukimi olan bir şirketin yönetim kurulu üyesi veya benzeri herhangi bir organın üyesi olması dolayısıyla elde ettiği ücret ve diğer benzeri ödemeler, bu diğer devlette vergilendirilebilir.

Madde 17
ARTİST VE SPORCULAR

1. 14 üncü ve 15 inci madde hükümlerine bakılmaksızın, bir Âkit Devlet mukimi olan, tiyatro, sinema, radyo, televizyon artistliği yapan veya müzisyen olarak çalışan bir sanatçının

veya bir sporcunun diğ er Âkit Devlette icra ettiğ i bu nitelikteki şahsi faaliyetleri dolayısıyla elde ettiğ i gelir, bu diğ er devlette vergilendirilebilir.

2. Bir sanatçının ya da sporcunun icra ettiğ i bu nitelikteki faaliyetlerden doğ an gelir, sanatçının veya sporcunun kendisine değ il de bir başkasına yönelirse, bu gelir, 7, 14 ve 15 inci madde hükümleriyle bağ lı kalmaksızın, sanatçı ya da sporcunun faaliyetlerinin icra edildiğ i Âkit Devlette vergilendirilebilir.

3. Sanatçı veya sporcuların bir Âkit Devlette icra ettikleri faaliyetlerden elde ettikleri gelire, bu Devlete yapılan sözkonusu ziyaret diğ er Âkit Devlete, politik alt bölü müne ya da bir mahallî idaresine ait kamusal fonlardan önemli ölçü de desteklenmesi veya bu kişilerin Âkit Devletler arasındaki bir kültürel anlaşmaya veya düzenlemeye dayanarak faaliyet göstermesi halinde, 1 ve 2 nci fıkra hükümleri uygulanmayacaktır.

Madde 18

EMEKLİ MAAŞLARI

19 uncu maddenin 2 nci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, bir Âkit Devlet mukimine geçmiş çalışmalarının karşılığında ödenen emekli maaşları ve bu kişiye sağlanan diğ er benzeri menfaatler, yalnızca bu Devlette vergilendirilecektir. Bu hüküm aynı zamanda bir Âkit Devlet mukimine sağlanan ömür boyu gelire de uygulanacaktır.

Madde 19

KAMU GÖREVLERİ

1. a) Bir Âkit Devletin kendisine, bir politik veya idarî alt bölümüne veya bir mahallî idaresine bir gerçek kişi tarafından verilen hizmetler karşılığında, bu Devlet, alt bölüm veya mahallî idare tarafından sağlanan ve emekli maaşı dışında kalan menfaatler yalnızca bu Devlette vergilendirilebilecektir.

b) Bu maddenin 1-a) bendi hükümlerine bağ lı kalınmaksızın, hizmet bu Devlette verildiğ inde ve gelir elde eden Âkit Devlette mukim olduğ unda sağlanan bu türden menfaatler, yalnızca bu diğ er Âkit Devlette vergilendirilebilecektir. Ancak bu kişinin;

i) Yukarıda a) bendinde bahsedilen Devletin vatandaşı olmayıp, bu Devletin vatandaşı olması; veya

ii) Yukarıda a) bendinde bahsedilen Devletin vatandaşı olmayıp, yalnızca bu hizmeti vermek için bu Devletin mukimi durumuna geçmemiş olması zorunludur.

2. a) Bir Âkit Devletin kendisine, bir politik veya idarî alt bölümüne veya bir mahallî idaresine bir gerçek kişi tarafından verilen hizmetler karşılığında, bu Devlet, alt bölüm veya mahallî idare tarafından veya bunlarca oluşturulan fonlardan ödenen emekli maaşları, yalnızca bu Devlette vergilendirilebilecektir.

b) Bu maddenin 2-a) bendi hükümlerine bağ lı kalınmaksızın sözkonusu gerçek kişinin diğ er Âkit Devletin vatandaşı ve mukimi olması halinde bu emekli maaşı yalnızca diğ er Devlette vergilendirilebilecektir.

3. Bir Âkit Devletin kendisi, politik veya idarî alt bölümü veya mahallî idaresi tarafından yürütö len iş veya ticarî faaliyetlerle bağ lı hizmetler karşılığında sağlanan menfaatlere ve emekli maaşlarına bu Anlaşmanın 15, 16 ve 18 inci maddelerinin hükümleri uygulanacaktır.

Madde 20
ÖĞRETMENLER VE ÖĞRENCİLER

1. Bir Âkit Devletin vatandaşı olup diğer Âkit Devlette yalnızca öğrenim veya mesleki eğitim amacıyla bulunan bir öğrenci veya stajyerin geçim, öğrenim veya mesleki eğitim masraflarını karşılamak için, bu diğer Devletin dışındaki kaynaklardan yapılan ödemeler, bu diğer devlette vergilendirilmeyecektir.

2. Aynı şekilde, bir Âkit Devletin vatandaşı olup, diğer Âkit Devlette yalnızca öğretim veya bilimsel araştırma yapmak amacıyla bulunan bir öğretmen veya öğretim üyesinin, iki yılı aşmayan bir süre veya süreler için öğretim veya araştırma karşılığında, bu diğer Devletin dışındaki kaynaklardan elde ettiği gelirler, bu diğer Devlette vergiden istisna edilecektir.

3. Bir Âkit Devletin vatandaşı olup, diğer Âkit Devlette öğrenimini veya mesleği ile ilgili uygulama alışkanlıkları kazanmak üzere, bir takvim yılı içinde 183 günü aşmayacak şekilde hizmet ifa eden bir öğrenci veya stajyerin eline geçen ücretler, bu diğer devlette vergilendirilmeyecektir.

Madde 21
DİĞER GELİRLER

Bir Âkit Devlet mukiminin nerede doğarsa doğsun, bu Anlaşmanın daha önceki maddelerinde ele alınmayan gelir unsurları, yalnızca bu Devlette vergilendirilebilecektir.

Madde 22
ÇİFTE VERGİLENDİRMENİN ÖNLENMESİ

Çifte vergilendirme aşağıdaki şekilde önlenecektir :

1. Türkiye'de;

Bir Türkiye mukimi, bu Anlaşma hükümleri uyarınca Macaristan ve Türkiye'de vergilendirilebilen bir gelir elde ettiğinden, Türkiye, Türk vergi mevzuatının yabancı vergilerin mahsubuna ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere, bu kişinin gelirine isabet eden vergiden, Macaristan'da gelir üzerinden ödenen verginin mahsubuna izin verilecektir.

Bununla beraber sözkonusu mahsup, Macaristan'da vergilendirilebilen gelir için, mahsup-tan önce Türkiye'de hesaplanan vergi miktarını aşmayacaktır.

2. Macaristan'da;

a) Bir Macaristan mukimi, b) bendinde kavrananlar hariç olmak üzere, bu Anlaşmanın hükümlerine göre Türkiye'de vergilendirilebilir bir gelir elde ettiğinden Macaristan, bu geliri vergiden muaf tutacaktır. Ancak, Macaristan bu kişinin geriye kalan gelirine ilişkin vergi hesap-larken, muaf tutulan gelire sanki vergiden muaf değilmiş gibi bir vergi oranı uygulayabilecektir.

b) Bir Macaristan mukimi, bu Anlaşmanın 10, 11, 12 nci maddeleri ve 13 üncü maddenin 4 üncü fıkrası hükümlerine göre, Türkiye'de vergilendirilebilir bir gelir elde ettiğinde, Macaristan sözkonusu gelire ilişkin vergiden, Türkiye'de ödenen vergiye eşit bir meblağın mahsubuna izin verecektir.

Bununla beraber, sözkonusu mahsup, Türkiye'de vergilendirilebilen gelir için, mahsuptan önce Macaristan'da hesaplanan vergi miktarını aşmayacaktır.

Madde 23
AYRIM YAPILMAMASI

1. Bir Âkit Devletin vatandaşları diğer Âkit Devlette o Devletin vatandaşlarının aynı koşullarda karşı karşıya kaldıkları veya kalabilecekleri vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulmayacaklardır.

2. 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, bi Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyeri, bu diğer devletin aynı faaliyetleri yürüten bir teşebbüsüne göre daha az lehe bir vergilemeyle karşı karşıya kalmayacaktır.

3. Bir Âkit Devletin, diğer Âkit Devletin bir veya birkaç mukimi tarafından, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kısmen veya tamamen sermayesine sahip olunan veya kontrol edilen teşebbüsleri, ilk bahsedilen Devlette, benzeri teşebbüslerin tabi oldukları veya olabilecekleri vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulmayacaklardır.

4. Bu hükümler, bir Âkit Devletin kendi mukimlerine şahsî ve ailevî durumları dolayısıyla uyguladığı şahsî indirimleri, vergi ve matrah indirimlerini diğer Âkit Devlet mukimlerine de uygulama zorunda olduğu yönünden anlaşılacaktır.

Madde 24
BİLGİ DEĞİŞİMİ

1. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bu Anlaşma hükümlerinin yürütülmesi için gerekli olan bilgileri; bunun yanısıra bu Anlaşmayla uyumsuzluk göstermediği sürece, bu Anlaşma kapsamına giren vergilerle ilgili iç mevzuat hükümlerinin yürütülmesi için gerekli olan bilgileri de-ğişime tabi tutacaklardır. Bir Âkit Devlet tarafından alınan her türlü bilgi, o Devletin kendi iç mevzuatı çerçevesinde elde ettiği bilgiler gibi gizli tutulacak ve yalnızca bu Anlaşmada belirtilen vergilerin tahakkuk veya tahsilleriyle veya cebri icra ya da cezasıyla veya bu hususlardaki şikâyet ve itirazlara bakmakla görevli kişi veya makamlara (adli makamlar ve idarî kuruluşlar dahil) verilebilecektir. Bu kişi veya makamlar sözkonusu bilgileri yalnızca yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanacaklardır. Bu kişi veya makamlar sözkonusu bilgileri mahkeme duruşmalarında veya adli kararlar alınırken açıklayabilirler.

2. 1 inci fıkra hükümleri, hiçbir surette Âkit Devletlerden birini :

a) Kendinin veya diğer Âkit Devletin mevzuatına veya idarî alışkanlıklarına uymayacak idarî önlemler alma;

b) Kendinin veya diğer Âkit Devletin mevzuatı veya normal idarî işlemleri çerçevesinde elde edilemeyen bilgileri sunma;

c) Herhangi bir ticarî, sınaî, meslekî sırrı veya ticarî işlemi aleni hale getiren bilgileri veya aleniyeti kamu düzenine aykırı düşen bilgileri verme;

yükümlülüğü altına sokacak şekilde yorumlanamaz.

Madde 25

KARŞILIKLI ANLAŞMA USULÜ

1. Bir Âkit Devlet mukimi Âkit Devletlerden birinin veya her ikisinin işlemlerinin kendisi için bu Anlaşmaya uygun düşmeyen sonuçlar yarattığı veya yaratacağı kanaatine vardığında, bu Devletlerin iç hukukunda öngörülen müracaat usulleriyle bağlı kalmaksızın, durumu mukimi olduğu Âkit Devletin yetkili makamına arzedebilir. Bu kişinin durumu 23 üncü maddenin 1 inci fıkrasına uygun düşerse, o zaman vatandaşı olduğu Âkit Devletin yetkili makamına başvurabilir.

2. Söz konusu yetkili makam, itirazı haklı bulmakla beraber, kendisi tatminkâr bir çözüme ulaşamadığı takdirde, bu anlaşmaya ters düşen bir vergilendirmeyi önlemek amacıyla, diğer Âkit Devletin yetkili makamıyla karşılıklı anlaşmaya gayret sarfedecektir.

3. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bu Anlaşmanın yorumundan veya uygulanmasından kaynaklanan her türlü güçlüğü ve tereddütü karşılıklı anlaşmayla çözmek için gayret göstereceklerdir. Yetkili makamlar aynı zamanda, bu Anlaşmada çözüme kavuşturulmamış durumlardan kaynaklanan çifte vergilendirmenin ortadan kaldırılması için de birbirlerine danışabilirler.

4. Âkit Devletlerin yetkili makamları, bundan önceki fıkralarda belirtilen hususlarda anlaşmaya varabilmek için birbirleriyle doğrudan doğruya haberleşebilirler. Anlaşmaya varabilmek için sözlü görüş alış-verişi gerekli görüldüğünde, bu görüşme, Âkit Devletlerin yetkili makamlarının temsilcilerinden oluşan bir Komisyon kanalıyla yürütülebilir.

Madde 26

DİPLOMATLAR VE KONSOLOSLUK MEMURLARI

Bu Anlaşma hükümleri, diplomat ve konsolosluk memurlarının uluslararası hukukun genel kuralları ve özel anlaşma hükümleri uyarınca yararlandıkları malî ayrıcalıkları etkilemeyecektir.

Madde 27

YÜRÜRLÜĞE GİRME

1. Her bir Âkit Devlet, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için kendisi açısından gerekli işlemlerin tamamlandığını diğerine bildirecektir. Bu Anlaşma, son bildirim alındığı gün yürürlüğe girecektir.

2. Anlaşma hükümleri, Anlaşmanın imzalandığı yılın Ocak ayının birinci günü veya daha sonra başlayan her vergilendirme dönemine ilişkin vergilere uygulanacaktır.

Madde 28

YÜRÜRLÜKTEN KALKMA

Bu Anlaşma, bir Âkit Devlet tarafından feshedilinceye kadar yürürlükte kalacaktır. Âkit Devletlerden her biri Anlaşmayı, Anlaşmanın hüküm ifade etmeye başladığı tarihi izleyen beş yıllık sürenin bitiminden itibaren herhangi bir takvim yılının sona ermesine en az altı ay kala diplomatik yollardan fesih ihbarnamesi vermek suretiyle feshedilebilir. Bu durumda Anlaşma, fesih ihbarnamesinin verildiği yılı izleyen yılın Ocak ayının birinci günü veya daha sonra başlayan her vergilendirme dönemine ilişkin vergiler için hüküm ifade etmeyecektir.

Bu hususları teyiden, iki Devletin tam yetkili temsilcileri bu Anlaşmayı imzaladılar.

Örnekler halinde 10 Mart 1993 tarihinde Budapeşte'de İngilizce dilinde düzenlenmiştir.

MACARİSTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ TÜRKiYE CUMHURİYETİ HÜKÜMET
ADINA ADINA

PROTOKOL

Macaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını imzalayan taraflar, aşağıdaki hükümlerin Anlaşmanın bir bölümünü oluşturduğu hususunda anlaşmışlardır.

1. 5 inci madde ile ilgili olarak :

“İşyeri” teriminin ayrıca üretim yerini de kapsadığı anlaşılmaktadır.

2. 6 ncı maddenin 2 nci fıkrası ile ilgili olarak :

“Her çeşit dalyanlar” teriminin açık deniz balık avlama mahallerini kapsamadığı belirtilmektedir.

3. 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrası ile ilgili olarak :

Türkiye'nin iç mevzuatına göre belirlenmiş vergi tevkifat oranının, 10 uncu maddenin 2 nci fıkrasının (a) bendinde bahsedilen oranda düşük olduğu sürece uygulanacağı ve bu tür gelirlerin yurt dışına transfer edildiğinde tekrar vergilendirilmeyeceği anlaşılmaktadır.

4. 11 inci maddenin 3 üncü fıkrasının (b) bendi ile ilgili olarak :

Türkiye'de doğan ve Türk Eximbank'ın faaliyetlerine benzer faaliyetlerde bulunan bir Macaristan Bankasına ödenen faiz, Macaristan Yetkili Makamınca Türk Yetkili Makamına bu bankanın isminin bildirilmesi koşuluyla Türk vergisinden istisna edilecektir.

5. 16 ncı madde ile ilgili olarak :

“Diğer benzer bir organ” terimi bir şirketin yönetim kurulu gibi organları kapsamaktadır.

Bu hususları teyiden, iki devletin tam yetkili temsilcileri bu Protokol'ü imzaladılar.

Örnekler halinde 10 Mart 1993 tarihinde Budapeşte'de İngilizce dilinde düzenlenmiştir.

MACARİTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ TÜRKiYE CUMHURİYETİ HÜKÜMET
ADINA ADINA